

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEK. RAC. PRI NB KRANJ-OKOLICA
ST. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

Tiskovni sklad Gorenjske

Obnavljanje tiskarn in časopisja s stališča komercialne rentabilnosti je v bistvu zgrejeno. Saj gre pri tiskani besedi za važen vzgojni, izobraževalni, informativni moment in šele v drugi vrsti za kupčijski efekt. Cariniti papir, tiskarske stroje in potrebščine bi se reklo v do- ločeni meri zavirati razvoj napredne miselnosti, ki se v prvi vrsti poslužuje tiskarske proiz- vodnje.

S tega stališča je umevno stremenje po okvirni zdru- žitvi »Gorenjske tiskarne« in »Glasu Gorenjske« v en zavod in sicer kot »Tiskovni sklad Gorenjske«. V slogi je moč tu- di v tem primeru: danes bi morali obe podjetji imeti lasten ekspedit, lastne jezikovne ko- rektorje, tehnične urednike in upravni aparat. V primeru združitve bi se vse to omejilo, poenotilo, racionalneje izkoris- tilo.

Seveda bi dala tako sloga tu- di moč in možnost uspešne bor- be za tehnično izpolnitev ti- skarne ter s tem tudi časopisov in tiskovin, ki bi se v njej ti- skale. Današnja Gorenjska ti- skarna je zastarela, strojni park pomanjkljiv, črkovni material izrabljen. Nekaj strojev, ki so bili odpeljani iz Kranja v času centralističnih teženj, še danes ni vrnjenih.

Razen tega bo treba prej all- sje misliti na lastno klišarno, na kartonažno delavnico, lito-

grafijo, izdelovanje štamplik in podobno. To bi bilo pravo tiskarsko in časopisno podjetje, samostojno in dovolj popolno, da bi moglo kriti vse potrebe industrijske in tujskoprometne Gorenjske. Prav tiskarski pro- spektov za razne turistične kraje ter množice tiskovin in propagan- dnih tiskarskih proizvodov, ki jih potrebuje pestra industri- ska dejavnost v tem kotu Slo- venije, kaže na perspektivno rentabilnost rekonstruirane ti- skarne.

Casopisje, tiskano v tem podjetju, bi imelo tudi svoje koristi: promptno izhajanje, možnost sodelovanja s tiskarni- škim korektorjem ozir. tehni- nim urednikom, ki ju ne more dvoje malih podjetij vzdrževati vsako samo zase.

Vse to je lepo — toda tako podjetje potrebuje primerno stavbo. To bo treba zares zgra- diti v bližini bodočnosti kot eno prioritetenih stavb v Kra- nju. Kulturno mesto mora po- leg šol in gledališč, imeti tudi svoje knjižarne in tiskarne. Vse so v bistvu vzgojne ustanove, četudi zadnji dve le preveč ko- mercialno obravnavamo. Nova tiskarna v Kranju, morda na prostornem vrtu med Staro po- što in sedanjo tiskarno, naj bi bila moderna stavba, kjer bi našlo svoj dom tudi lokalno ča- sopisje s svojimi uredništvii in upravami. Morda bi bila na u- (Nadaljevanje na 3. strani)

Dokončali bodo začeta dela

Nekaj besed o delu občinskega odbora v Radovljici

Naš sodelavec je obiskal predsednika Ljudskega odbora mestne občine v Radovljici in ga naprosil, kaj mu pove o opravljenem delu v preteklem letu in o načrtih, ki jih ima ljudski odbor letos pred seboj. Predsednik tov. Perc, se je rae- volje odzval in postregel naše- mu dopisniku s številnimi po- datki o turizmu, gospodarstvu, investicijah itd.

V preteklem letu je LOMO iz- lastnih sredstev in iz sredstev, ki jih je dal okrajni ljudski od- bor, investiral okoli 115 milijon- nov dinarjev. Denar je bil v glavnem porabljen za obnovitev kino dvorane, ki je bila otvor- jena v mesecu novembru. Iz tega denarja so nadzidali tudi osnovno šolo. Gradnja je pote- kala v redu in učenci se bodo po semestralnih počitnicah že lahko vselili v nove prostore. Ljudski odbor je nameraval pričeti še z gradnjo kulturnega doma v Lescah. Do tega ni pri- šlo ker dolgo niso našli za to primerne prostora. Letos pa bodo pričeli z zidavo novega doma v bližini leškega šport- nega igrišča. Občinski odbor v Radovljici je dal izdelati tudi nov urbanistični načrt, ki pa ne bo bistveno spremenil zuna- njega izgleda mesta.

Letošnji zgodnji sneg je pre- prečil, da bi do konca asfali- rali novo cesto med Radovljico in Lescami. Polovica del je že gotovih, druga pa čaka na pom- lad. Istočasno bodo to cesto tudi elektrificirali. V tem letu bodo končana tudi dela na sta- novanjskih hišah ob kopalšču in stranke se bodo že do po- letja lahko vselile. Veliko delo je bilo opravljeno z zajetjem novega vira pitne vode v Dragi

pri Begunjah. Novi vodovod ni namenjen samo mestu, ampak tudi številnim okoliškim vasem. Vendar s tem dela pri vodovodu še ne bodo končana. V načrtu je še popravilo celotnega vod- nega omrežja.

Glavni program občinskega odbora za tekoče leto je torej v prvi vrsti dokončanje v pre- teklem letu pričelih del. Tudi letališča se bodo lotili in ga preuredili za potniški promet, kar bo veliko koristilo razvoju turizma v tem delu Gorenjske. Planinsko društvo v Radovljici je dobilo za gradnjo Valvazor- jeve kočice na Stolu 3 milijone dinarjev, športno društvo pa za svoje potrebe in za preureditev igrišča en milijon. V tem letu bodo posvetili vso skrb tudi iz- gledu mesta. Preuredili bodo parke in ponovno popravili pre- stor pred kopalščem. Občina bo še pred sezono poskrbela, da bo v bazenu voda iz vodo- voda, na kopalšču pa bodo na- mestili filtre in črpalke.

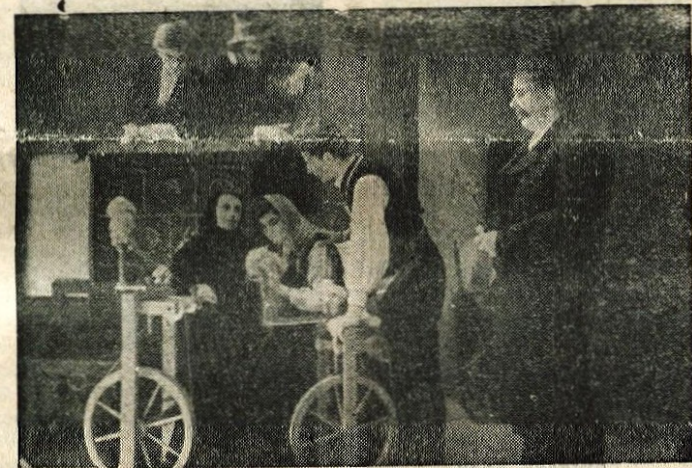
V tem letu bodo uredili vse

okoliške občinske poti, za kar bodo porabili približno 1,2 mi- lijona dinarjev. Cestno razsvet- ljavo pa so izpolnili že preteklo leto in tako ustregli željam prebivalstva. Zbori volivcev so bili lani vsake tri mesece. Ob- činski odbor je realiziral mar- sikateri predlog glede investicij in davkov. 1. februarja bo otvorena telovadnica »Partiza- na«. Društvo je dobilo za njeno adaptacijo 2 milijona dinarjev. V novi telovadnici bodo našli prostor tudi učenci osnovne in vajeniške šole. Nadalje misli občina še na gradnjo novega kulturnega doma v Radovljici. Tudi poslopje občinskega odbora dobiva novo notranje obličje. Pričeli so preurejati in poprav- ljati prostore. Posebno lepo bo urejena poročna soba, s čemer bodo dali poudarek civilni po- roki. Tudi sejno dvorano, ki je do sedaj niso imeli, bodo na- pravili, tako, da bo občinski od- bor lahko nemoteno zasedal in še naprej vodil svojo občino k napredku.

Iz vsebine

- LJUDJE PO SVETU
- Skofjeloška zimska panorama
- Okno v svet
- Kaj bo s kranjsko kino dvorano
- Namesto kaolina so v Črni izkopal...
- Obrazi in pojavi
- Po kranjskih knjižnicah
- KJE JE IZHOD?
- Stare ideje — novi načrti
- ZANIMIVOSTI
- Iz filmskega sveta
- Za našo ženo
- Gorenjski pionir
- Dva podlistka
- PO VASEH IN MESTIH

Na 4. str. prinašamo

prvič obširno oceno o delu jeseniškega gledališča, predvsem prireditve Jurčič-Tomažičevega „Domna“

Na ta članek opozarjamo zlasti jeseniške bralce

Teden pomembnih zasedanj

Pretekli teden sta se sestala okrajna ljudska odbora v Ra- dovljici in v Kranju. Prav tako sta v tem tednu imela svoji seji tudi okrajna odbora Socia- listične zveze radovljiškega in kranjskega okraja. Na zasedanjih so razpravljali o pomem- bnih gospodarskih in političnih problemih Gorenjske.

Na X. skupni seji Okrajnega ljudskega odbora v Kranju so odborniki razpravljali o garan- cijski izjavi za podjetje »Tiska- nina« v Kranju. Tovarna tiska- nega blaga »Tiskanina« želi namreč najeti pri centralni Na- rodne banke FLRJ v Beogradu investicijski kredit v višini 6641.188.000 dinarjev, za kritje stroškov letošnjega investicijske- ga programa podjetja. Zgradi- ti nameravajo nekatere nove objekte in opremiti tovarno z modernimi domačimi in uvože- nimi stroji, da s tem povečajo

proizvodnjo dela in omogočijo nadaljnje plasiranje svojih iz- delkov na inozemska tržišča, predvsem na Srednji Vzhod. Po razpravi je okrajni odbor ga- rancijsko izjavo za »Tiskanino« sprejel.

Razen tega je izdal na tej seji odbor tudi odločbo o de- lovniku trgovskih in obrtnih poslovalnic. Zaradi pomankanja električne energije, bodo do preklica vse obrtne in trgovske poslovalnice nepretrgoma odpr- te od 8. do 16. ure.

Tudi v Radovljici so na čer- trti skupni seji obeh zborov razpravljali o predlogu investic- ije Zelezarne na Jesenicah in o investicijskem kreditu, ki ga za letošnje kapitalno izgradnjo že- li najeti Zelezarna. Na tej seji je bilo prečitano tudi poročilo okrajnega sodišča v Radovljici, o delu sodišča v drugi polovici 1953. leta.

Na širšem posvetu plenuma Okrajnega odbora SZDL v Ra- dovljici, ki so se ga udeležili tudi predstavniki delovnih ko- lektivov, ljudskih odborov in ljudski poslanci v radovljiškem okraju, so razpravljali predvsem o novih gospodarskih uredbah in o vlogi komune v družbenem življenju.

Nove gospodarske uredbe so spoznale v javnosti široko raz- pravo in vrsto nejasnosti. Zato bo morala socialistična zveza bolj aktivneje pojasnjevati pomen

teh novih uredb, hkrati pa se bo morala boriti z napakami in škodljivimi tendencami, ki izha- jajo iz nerazumevanja no- vih gospodarskih uredb. To je prišlo do izraza tudi na pre- zdajnji seji okrajnega odbora, ko so razpravljali o delitvi dav- ka na presežek plačnega skla- da. Razprava na tej seji je iz- zvenela kot lov za denarjem in potegovanje za ozke lokalne ko- risti, posebno s strani odbor- nikov z Jesenic. Pri tem so jese- niški odborniki pozabili na vlo- go, ki bi jo morale Jesenice, kot industrijsko in kulturne središče okraja, odigrati v go- spodarski celoti, v okraju, v kom- uni. Ker na Jesenicah ustvar- jajo nad 76 odstotkov celotnega okrajnega bruto produkta, ima- jo prav gotovo določene večje obveznosti do ožje (okrajne) in širše (jugoslovanske) skupnosti. Vprašanje nadaljnega razvoja Jesenic, je kočno vprašanje raz- voja celotne naše socialistične skupnosti.

Na seji okrajnega odbora Socia- listične zveze delovnih ljudi v Kranju so razpravljali o kme- tijskih in gozdarskih problemih v okraju, v zvezi z brošuro, ki jo je izdal Okrajni ljudski od- bor. Predvsem so razpravljali o gozdovih in se dalj časa zadržali na proučevanju novega za- kona o gozdovih. Sklenili so, da bodo na terenu razvili čim šir- šo razpravo o teh problemih, tako da bo Okrajni ljudski od- bor dobil iz posameznih občin konkretne predloge o tem, kaj je treba ukreniti, da se kme- tijsstvo in gozdarstvo dvigne iz sedanjega, dokaj nezavidnega položaja.

5 minut po telefonu

Razgovor s predsednikom občine Podnart Ivanom Langusom

Tokrat sem zavrtel številko 0-46 22. Oglasil se je pred- sednik občine Podnart, tovariš Ivan Langus. Povedal sem mu, zakaj gre, pa mi je dejal, da je že v prejšnji številki našega lista bral nekaj o tem. Zato sva se hitro sporazu- mela. Začel je pripovedovati...

V preteklem letu je imel občinski odbor dosti dela. Tudi uspehi niso izostali. Predvsem smo ob- novili vodovod v Ljubnem, kjer smo preložili in pre- menjali približno 5 km ce- vi. Za ta dela smo investir- ali okrog 5,5 milijona di- narjev, ki smo jih dobili iz okrajnega investicijskega programa. Prav tako smo elektrificirali vas Dobravo in pri tem zgradili nove transformatorske postaje. Zato smo porabili približno milijon 300 tisoč dinarjev. Sredstva nam je dal na raz- pologo delno okraj, delno pa smo jih dobili iz občinskega proračuna. Obnovili smo tu- di most čez Savo pri Oto- čah. Most je bil že tako slab, da ni bil več sposoben za tovorni promet. Sedaj pa spet lahko vozijo čezenj vsa vozila do 8 ton težine.

Veliko dela smo imeli tu- di z občinskimi cestami, ki jih imamo kar 21 km. Pri tem sta se posebno izkazali vasi Rovte in Zaloše. V Rovtah so vaščani zgradili del nove ceste, v Zalošah pa so cesto temeljito popravili. Večji del so to opravili s prostovoljnim delom, nekaj sredstev pa je primaknil občinski odbor. Z izpolnje- vanjem javne razsvetljave v Podnartu in Ljubnem smo začeli že v 1952. letu, dokon- čno pa smo ta problem re- šili šele lanske leto.

Kar zadeva davčne obvez- nosti naših kmetovalcev, moram reči, da ni v tem pogledu večjih težav. So ta pa tam manjši spori, vendar plačevanje davka razmerno dobro poteka. V vsej ob- čini imamo približno 15 odstotkov davčnih zaostan- kov.

V naši občini prevladu- je kmetijska proizvodnja. Vse do lanskega leta pa od- nosi med KZ Podnart in ob- činskim odborom nise bili

nič kaj pristni. Zato občin- ski odbor ni mogel storiti za razvoj kmetijstva vsega, kar bi lahko naredil. Leto 1953 pa pomeni leto, ko je bil prebit zid, ki je dotlej delil kmetijsko zadrugo od občinskega odbora. Tudi s kmetijsko zadrugo Ljubno ima občinski odbor že od prej dobre odnose. Skupno z njima namerava odbor v letošnjem letu začeti širo- ko akcijo za sajenje semen- skega krompirja, ker so za to pri nas zelo dobri pogoji in se bo to kmeto- valcem gospodarsko izpla- čalo.

Razen tega nas v letu 1954 čaka vodovod, ki bi ga po- tegnili iz Kropce mimo Do- brave, Prezrenj in Podnarta do Poljščice, ker so vse te vasi do sedaj brez njega. Seveda je to ogromna nalo- ga, ki jo v letošnjem letu ne bomo mogli dokončati, začeti pa bomo vendarle morali.

Občinski odbor v Besnici v kranjskem okraju, je že lansko leto zgradil cesto iz Besnice do besniške posta- je. Mi pa nameravamo v letošnjem letu podaljšati to cesto do Podnarta. To tudi ne bo težko, saj bo treba zgraditi samo 2,7 km nove ceste.

Nasipanje občinskih cest ostane tudi v 1954. letu v programu občinskega odbo- ra. Odbor je že nabavil drobilce za kamenje. Z zdobljenim kamenjem bo- mo začeli takoj spomladi posipati naša pota.

Da pa damo našim obča- nom po dnevnem delu tudi nekaj kulturnega razvedri- la, je občinski odbor skupno s kmetijsko zadrugo kupil kinoprojektor, ki ga bomo montirali v ljubensko dvo- rano. Če bo vse prav, bomo prve kinopredstave gledali že v začetku marta.

Na Jesenicah so izvolili nove svete

V minulem tednu je zasedal Ljudski odbor mestne občine Jesenice, ki je izvolil člane sve- tov, ker je dosedanji potekel mandat. Novo sprejetemu sve- tu za gospodarstvo predseduje tov. Viktor Brun, novo izvolje- nemu Svetu za komunalo bo predsedoval še nadalje doseda- nji predsednik tov. Lojze Božič, Svetu za prosveto in kulturo zo- pet profesor Marjan Ažbe in Svetu za socialno skrbstvo in zdravstvo tudi stari predse- dnik Pavle Dolar. Poleg razprave o imenovanju nekaterih no- vih upravnikov mestnih podje- tij je bila imenovana tudi ko- misija za sestavo odloka o upo- rabi zemljišč za gradbene na- mene ter sprejet sklep o dopol- nitvi odločbe o pobiranju voda- rine za leto 1954. Na predlog prebivalstva naselja Sv. Križ nad Jesenicami je LOMO sprejel tudi predlog o preimenovanju naselja Sv Križ nad Jesenicami v naselje »Planina pod Go- lico.

Na Katarini bodo zgradili novo šolo

V petek, 15. t. m. se je sestel občinski ljudski odbor v Medvo- dah. Na seji so razpravljali o investicijskem planu. Najprej so govorili o gradnjah. V načr- tu imajo novo šolsko poslopje na Katarini. Zanj so predvide- li 6 milijonov dinarjev.

Za elektrifikacijo vasi Zlebe so določili 2 milijona 800 tisoč dinarjev. Od te vsote bodo nad polovico sredstev prispevali ljudje sami, ostalo pa občinski odbor in okraj Ljubljana-okoli- ca. Z napeljavo elektrike v Zle- be bodo elektrificirane vse vasi v medvoški občini.

Tudi vodovod bodo popravili. Temu so namenili 1 milijon di- narjev.

Iz sredstev pa, ki so jih do- bili od hiš iz splošno ljudskega

premoženja, bodo v letošnjem letu zgradili nov petstanovanj- ski blok.

Na seji je bilo podano tudi poročilo o lanskoletnem delu. Skupna vrednost investicij (všte- ti so prispevki podjetij, okraja in občine) je znašala 14 milijon- nov 600 tisoč dinarjev. Za elek- trifikacijo so porabili 7 milijon- nov 600 tisoč dinarjev. Prebi- valstvo je v ta namen prispe- valo 55 odstotkov. Tudi grad- nja šole na Katarini je bila predvidena že za leto 1953. Z delom so morali počakati, ker načrti niso bili še odobreni. Lan- ni so podjetja občini precej po- magala. Poleg rednih sredstev so odvedla še 15% od sklada za samostojno razpolaganje v ko- munalne namene.

TEDEN DNI PO SVETU

SOVJETSKI DUMPING

Sovjetska zveza je prodala Belgiji lito železo za 20% ceneje, kot pa je določila ceno evropska premogovna in jeklarska unija. Zaradi tega so morali zapreti plavž belgijske trvdke Cockerill.

SPLOŠNA MOBILIZACIJA?

Siamska vlada baje pripravila splošno mobilizacijo za primer, če bi se mednarodni položaj še poslabšal. Vpoklicali so več letnikov rezervnih podoficirjev na erožne vaje.

NEHRU POSLAL PISMO

Predsednik indijske vlade Nehru je poslal predsedniku Generalne skupščine Združenih narodov gospe Vidjaji Pandit pismo, v katerem

SKOFJELOŠKA ZIMSKA PANORAMA

V zimskem času daje Skofja Loka kaj idilično podoba, ki more zadovoljiti tudi oko zahtevnejšega turista: pod rahlo snežno odejo, ki je ponekod že izgubila svoj prvotni lesk, čepijo hiše okoli strmega gradu in še više se vzpenjajočega Kranceljna- okna mežikajo v soncu, iz hiš se dviga dim in se izgublja v svetlogromogro nebo, ki se v raznih odtenkih razpenja nad tiho pokrajino, ki jo le sem in tja zmotijo glasovi kraguljčkov ali pretresljivi zvoki trobente mestnega avtoprevoznitva ali krepko naloženega OM-a z doline, v ozadju zasrenjeni Lubnik, še dalje plešasti Blegoš in Ratitovec, proti severu pa Storzih in Grintovci...

Tuji turist bi brez dvoma takoj pomislil na idealni zimskošportni center, če... Da, če bi tega nosrečnega »če« ne bilo! Saj je vse kot na dlani: tereni se kar sami ponujajo, vseh vrst — za začetnike in mednarodne »ase«, krasni so sprehodi ob zmrznjenih in ivjastih Sorah — pred kratkim je celo skupina švicarskih ribičev poskušala svojo srečo v njihovih vodah — manjka samo skromna malenkost — snega ni. Se pravi, je že, ali ne tak in tako kakor si želijo naši smučarji. Okrog novega leta so ti že dvigali glave, šolarji so se nestrpno presedali po klopih in tudi v mislih mazali smuči — a glej ga šmenta! — sedaj ko so prosti, pa bi skoraj kapalo od streh in pobočja so oguljena, da je človeku kar turobno pri duši. Sicer bi pa Ločani krepko nadaljevali smučarsko tradicijo — saj je »na dlacah« vse, kar leže ino gre! V organizaciji smučarskega kluba sta bili že dve uspeli prireditvi: najprej

so se domačini v »masah« spuščali v Kranceljna v slalomu. Preteklo nedeljo pa so na Starem vrhu organizirali večje prvenstvo v veleslalomu ljubljansk smučarske podzveze. Proga je bila dokaj težavna in trda preizkušnja. Poleg raznih tečajev (na Starem vrhu in drugje), pa je za gimnazijsko mladino v sami Loki vrsta tečajev, ki naj še poveča veselje mladine za »beli opoj«. Tudi drsalci bi se morda razmigali?

Pri vsem tem bi se pa hudo zmotil tisti, ki bi menil, da je v začetku orisana idila naravnost klasično ozadje za zimsko spanje. Nasprotno! Živahno delavnost razvijajo Ločani na vseh področjih: LT je že »občič« zborovala, TD Partizan pripravila občni zbor (28. januarja) in telovadno akademijo (23. januarja), razburjenje ob Djilasovih člankih se je pleglo, v vrhovih mestnih očetov se baje pripravljajo določeni premiki, razprave okoli letošnjih investicij so slej ko prej živahne, »vedno svoje goni slavček« naših gospodinj — no, saj veste: o že kar preveč »gibljivih« cenah tekstila, pa o pomankanju tega ali onega, kaj bi o tem!

Celo nogometiški skušajo po svojih močeh doprinesiti k tej vsesplošni živahnosti in se jezijo na ta preklicani sneg, k' naj čimprej izgine — kdo bi mogel vse zadovoljiti? — predvsem pa razpravljajo o finančnih težavah. Bojim pa se, da v tem zadnjem niso osamljeni, saj baje celo profesorji govorijo o svojih plačah — pa ne, da bi s tem hoteli primerjati obe kategoriji državljanov! Sicer pravijo, da imajo oboji opravka s kulturo, samo da imajo nogometiški spredaj še zvišano noto,

torej »fis«-kulturo, kar pa seveda ne pomeni, da je to neka »višja« kultura, saj nekateri nepoznavalci celo trdijo, da se pri nogometu izživljajo v precejšnji meri »nižje« lestvice človekove dejavnosti in da je to bolj dur-ovska kakor molovska muzika. Sicer pa pustimo to strokovnjakom!

Prešernov dan — kulturni praznik slovenskega naroda — bo dočakala Loka v polnem kulturnem razmahu. Boginja Talijsa je sicer nekoliko pozno in sramežljivo, a vendarle odprla svoje hrame. Komaj je izzvenela prva premiera letošnje sezone (Draga Ruth), že so pripravili druge (»Sveti plamen«, mladinska »Srce igraček« v Loki, »Matiček se ženi« na Trati in morda še kaj), pevski zbor pridno vadi, folklorna skupina tudi.

No, pri zadnji bi se kazalo nekoliko ustaviti, vsaj glede na članek v pričujočem listu, da je za podeželje vse dobro. Resnično! Zdi se, da se je okus našega delovnega človeka že toliko izbrusil, da zavrača cenenno plažo.

Kulturna vožnja pa taka

Nekoč sem bral, da je inozemski turist na vrhu visokega in zelo ozkega minareta narisal tri prste v oblike prisrge, pod njim pa pripisal: Nikoli več... Če me kdo povpraša, kako sem se peljal iz Loke na kolodvor, bi mu odgovoril enako. Da, nikoli več, vsaj tako ne!

Bilo je v nedeljo, 17. januarja letos. Avtobus, ki pelje na skofjeloško postajo je bil že poln, tako poln, kot to določajo cestno prometni predpisi; se pravi sedeži in stojišča so bili neizpodbitno zasedeni. Toda ljudje so še kar vstopali, oziroma skušali vstopiti, njihovo čvornjivo stremljenje pa je šofer in sprevoznik v eni osebi podžigal z vzpodbudnimi vzkliki: »Le stisnite se tam zadaj, saj je še prostor!« Potniki so mu še dokaj šaljivo odgovarjali: »Kar, v mojem žepu je še nekaj prostora! — ali... kako vesele so lahko ribe v konzervi!« itd. In ljudje so še kar naprej vstopali in vstopali. Nikdar ne bi mogel verjeti, koliko potnikov »zdrži« takle avtobus. Pričeli smo iskati različne oprijeme, stopati drug drugemu obvezno po nogah, telesni dotiki so postali že kar neprijetni in celo kočljivi, ko

je avtobus končno krenil pot, nabit, kot ni bila še nikdar nobena konzerva. Kako potekala vožnja, si lahko mislite. Sreča, da ima cesta še nekaj ovinkov, kajti ne bi rad storil svojega konca le zaradi tega (ali nereda) na tej avtobusni progi.

Ko sem pri izstopu vprašal šoferja, koliko ljudi »prenese« njegov avtomobil, mi je odgovoril: Kaj hočete, če pa ljudje ne odnehajo! Lepo, kaj se šofer ne zaveda posledic in svoje odgovornosti, če bi se kar koli zgodilo: Tudi miličnik, ki je opazoval vso to reč, ni ravnal pravilno, da je dovolil odhod tako nabitemu avtobusu! In še nekaj: potnik ob meni (berlin v mojem objemu) je pripomnil da po navadi ni dosti boljše.

V premislek tistim, ki odlečajo: »basanje« v avtobus, v nja in čakanje na kolodvoru do prihoda prvega vlaka (privozni je točno po voznem redu) je trajalo 38 minut. Dovolj časa za dve (!) kulturni avtobusni vožnji. Seveda, dobičel bi bil nekoliko manjši, avtobusovim peresom pa bi se nekoliko podaljšala življenjska doba.

M. S.

Predsednik indijske vlade Nehru

izraža svojo željo, naj bi se Generalna skupščina OZN sestala pred 22. januarjem, dnem, ko bi spustili vojne ujetnike, ki se nočejo vrniti v domovino.

CHURCHILL ZAPUŠČA ARENO

Angleški časopis »Recorder« piše, da namerava angleški premier še letos zapustiti politično areno. Pripominja tudi, da je Churchill to že mislil storiti, pa je dokončno odločitev stalno odlagal. Če bo premier letos odstopil, bodo prav verjetno v jeseni v Angliji nove volitve.

SESTANEK GENERALNIH STABOV

Turško časopisje poroča, da bo konec tega meseca prišlo do sestanka načelnikov generalnih štabov Jugoslavije, Grčije in Turčije. Sestanka se bodo udeležili tudi drugi predstavniki teh generalnih štabov.

SPANCI IN ANGLEŠKA KRALJICA

Baje je španska vlada zahtevala od angleške, naj odpove obisk angleške kraljice v Gibraltarju. Španci namreč pravijo, da bi obisk žalil njihova nacionalna čustva, češ, da se Španci nikdar ne bodo odpovedali »vojemu« Gibraltarju.

SMRT VOJAŠKEGA FUNKCIONARJA

V Gradragu je umrl vrhovni poveljnik turške vojske general Sutri Kanatli. Poveljnik vojske je bil že dajle časa težje bolan.

UBOJ V SUEZU

Angleška ambasada v Egiptu je objavila, da so Egiptčani na teritoriju Sueškega prekopa ubili britanskega vojaka, ki se je vozil z avtomobilom. Šofer vozila je streljal na napadalce in jih pregнал, ko so hoteli zapletiti avtomobil.

IZBRUH VULKANA

Indonezijski časopisi so objavili, da je zadnji neprichakovani izbruh vulkana Nerapi na Javi povzročil 68 človeških žrtev. Nad 150 ljudi pa je bilo ranjenih. Porušenih je preko 100 hiš. Prav tako je uničeno zaradi lave ogromno rodne zemlje. Bruhanje vulkana še ni prenehalo.

Zadovoljstvo in nezadovoljstvo hkrati

Pred berlinsko konferenco zunanjih ministrov

Končno je vendarle prišlo tako daleč, da berlinske konference ne bo treba odložiti. Čez dva dni, 25. januarja se bodo torej v Berlinu spet sešli »stari prijatelji«, angleški zunanji minister Eden, francoski zunanji minister Bidault, zunanji minister ZDA Dulles in njihov sovjetski kolega Molotov. Zasedanja bodo izmenoma v zahodnem in

vzhodnem Berlinu. Vsi so zadovoljni, da je tako, hkrati pa prav vsi tudi nezadovoljni. Zadovoljni so pač zato, ker bo konferenca začela v predvidenem roku, nezadovoljni pa iz različnih vzrokov. Angleži in Američani so nezadovoljni, ker so morali pod silo razmer pristati na sovjetski predlog o tedenski selitvi kon-

ference, sovjeti so nezadovoljni zato, ker so Angleži in Američani z nezadovoljstvom sprejeli njihov predlog, Francozi pa ne pokažejo s čim niso zadovoljni. Komentarji, ki napovedujejo berlinsko konferenco so različni. Vsi so si edini, da bodo na tej konferenci razpravljali o vsi-žnih stvareh, o enotni Nemčiji, o Avstrijski državni pogodbi in o možnosti uporabe atomske energije v mirroljubne namene. Niso pa edini, kakšen bo rezultat te konference, ali bo zadovoljiv, ali ne.

Pred sestankom so vsi zadovoljni in nezadovoljni hkrati. Zna biti, če bo tako tudi po sestanku. Če upoštevamo sovjetsko širokogrudnost v besedah, ki pa ostanejo samo besede, lahko te precej upravičeno pričakujemo.

Sicer pa nam na odgovor ne bo treba dolgo čakati, kajti Dulles grozi, da v Berlinu ne bo preživel več kot tri tedne.

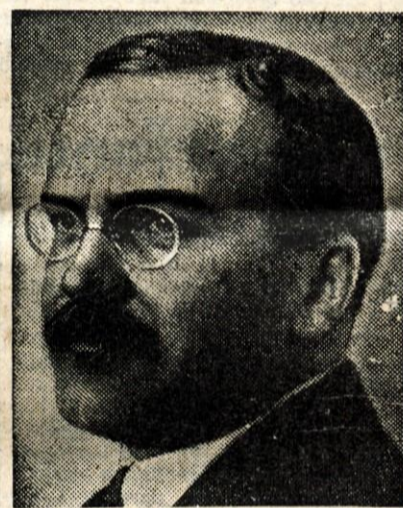
Anthony Eden

Bidault

John Foster Dulles

V. Molotov

Ljudje po svetu

Voda in drugi interesi

Predzadnji kondominium — anglo-egiptovski Sudan, je Velika Britanija izgubila. Tako je ostal samo še en primer te vrste kolonialne uprave, samo še en britanski kondominium — anglo-francoski Novi Hebridi. Kdaj bodo besede kondominium, kolonija, protektorat, mandatno področje itd., postali samo še zgodovinski pojmi, je težko določiti. Gibanja kolonialnih narodov za svojo nacionalno osvoboditev so se po drugi svetovni vojni zelo razmahnila, predvsem v Aziji, v zadnjem času pa tudi v Afriki

(Kenija, Alžir, Maroko itd.). Zato verjetno ne bo več dolgo, ko bomo o kolonialnem zatiranju govorili samo še v preteklem času.

Sudan, ki je bil do včeraj pravzaprav navadna, bolj angleška kot egiptovska kolonija, je postal vsaj formalno nekoliko neodvisnejši. Je to po površini ogromna država, skoraj 10 krat večja od Jugoslavije, saj obsega 2.511 tisoč kvadratnih kilometrov. Prebivalcev pa ima le 6.312.000, največ črncev in Arabcev, Evropejcev pa je le 54.000. Razprostira se južno od Egipta, ob zgornjem toku Nila.

Na severu Sudana se razprostirajo nerodovitne puščave, ob levem bregu Nila imamo stepe, ob desnem savane, vzdolž reke pa poteka pas tropskih gozdov.

Za Angleže je Sudan velikega pomena. Posebno zato, ker so hoteli iz Sudana napraviti glavne dobavitelja bombaža za angleško tekstilno industrijo. V ta namen so začeli v letih 1925 do 1926 z ogromnimi deli, ki so jih podpirale tekstilne družbe. Sudan je namreč domovina visoko kvalitete bombaža z dolgimi vlakni. V režiji angleških družb so zrasla cela naseleja za pridelovalce bombaža. Danes od celokupnega izvoza Sudana odpade na bombaž kar 70 odstotkov. Kontrola nad Sudanom pa je bila važna za Angleže tudi zato, ker tisti, ki kontrolira Sudan, hkrati kontrolira tudi reko Nil. Reka Nil pa je za vse tamkajšnje gospo-

darstvo izredno važna, saj, na pustih, suhih tleh brez namakanja ne more uspevati nobena kultura. Dve tretjini najvažnejše kulture — bombaža, se pridelava na umetno namakanih površinah.

Toda ista reka je gospodarsko zelo važna tudi za severnega sosedu in nekdanjega »mlajšega« partnerja Britancev v upravljanju nad Sudanom — za Egipt. Tudi gospodarstvo Egipta močno zavisi od Nilove vode. Brez namakanja si tudi v Egiptu skoraj ni mogoče zamisliti gojenja poljedelskih kultur.

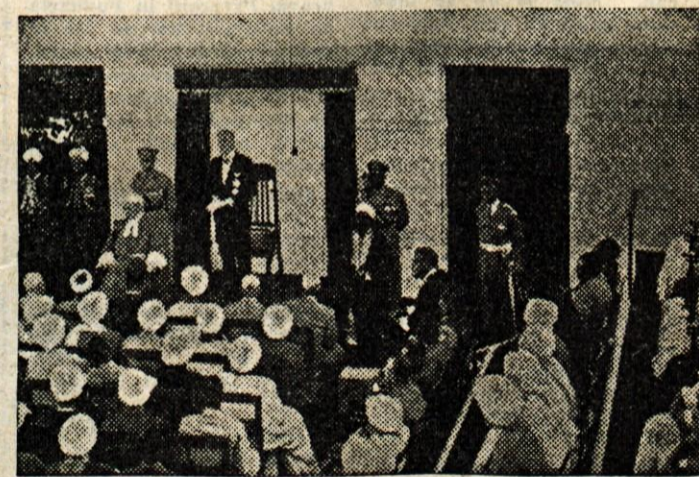
Zato je bila Nilova voda predmet velikih preprirov med Egiptčani in Angleži. Končno so se pogodili, da ima Egipt pravico izkoriščati 80 odstotkov, Angleži pa 20 odstotkov Nilove vode. Ko pa je Egipt pred kratkim postal res samostojen in se o tresel še zadnjih ostankov angleške vladavine (spor za Suez še traja), pa je začel nov spor o tem, kdo ima pravzaprav pravico do Sudana. Šele v februarju lanskega leta so se sporazumeli, da je najbolje, če Sudan sam odloči, kakšen status želi imeti vnaprej.

V novembru 1953 so bile prve volitve v prvi sudanski parlament. Na volitvah sta nastopili dve glavni stranki: Umma, ki je zastopala britanske koristi in stranke združene pod nazivom Nacionalni unionisti, ki so bolj za egiptovsko orientacijo. Zmagali so nacionalni unionisti, saj so dobili od 92 sedežev v parla-

mentu kar 43, medtem ko so se morali predstavniki stranke Umma zadovoljiti s 24 izvoljenimi poslanci.

9. januarja letos je bila se-

britanskega generalnega guvernerja Homa so še izredno velike in presegajo polnomočje parlamenta. Ko je n. pr. parlament na svoji prvi seji izvolil za predsednika parlamenta unionista Ibrahima Muftija, generalni guverner tega še ni potrdil. Zato se je moral 5. januarja parlament znova sestati, da izvoli novega predsednika, s katerim bo gospod Home zadovoljen.

Prvi sudanski parlament na prvem zasedanju

stavljena prva sudanska narodna vlada na čelu z vodjo unionistov Ismailom el Asharijem. Člani vlade so takoj prisegli in prevzeli svoje posle. Parlament pa se je pred kratkim prvič sestel v Khartumu in se konstituiral, svoje prvo delovno zasedanje, ki bi moralo začeti 19. januarja, pa so preložili do marca.

Tako je Sudan dobil svojo vlado, ni pa še popolnoma neodvisna država. Kompetence

Vprašanje neodvisnosti Sudana in njegove politične orientacije še ni dokončno rešeno. Niso še potihnili glasovi iz Egipta, ki zahtevajo enotnost doline Nila, niti še niso prenehali naporji Angležev, da vendarle obdrže to surovinsko bazo za angleško tekstilno industrijo. Sudan pa je dosegel v zadnjem času to, da bodo njegovi izvoljeni predstavniki vsaj delno lahko vplivali na nadaljnji potek dogodkov.

Nova dramatisacija Jurčičevega 'Domna'

Uprizoritev Mestnega gledališča Jesenice

Repertoar naprednega in u-satelj, ne prireditelj Domna in metniško prizadevnega provin-cialnega gledališča bo v pretežni večini sestavljala ljudska dramatika, oziroma tista, ki si jo umetniško vodstvo predstavlja pod označbo »ljudska«. Kajti pravda o ljudskem gledališču še ni dognana, ne le, ker mora vsako vodstvo ocenjevati specifično socialno strukturo kraja in povprečno kulturno raven prebivalcev, pač pa, ker splošni principi takega gledališča še niso dokončno ustaljeni.

Literarna bera slovenske ljudske igre je pičila in vsako gledališče potrebuje nekoga, ki naj z lastno ustvarjalnostjo polni prazne repertoarne predale. V poklicnem gledališču je to po navadi dramaturg, v amaterskem idealist, ki se ob svojem delu še vztrajno in ne-utrudno vbada na nevaležni kulturni tlaki. V jeseniškem gledališču je Jože Tomažič tisti, ki vsako sezono z enim ali dvema deli dopolnjuje domači repertoar. Tokrat je za oder priredil znano Jurčičevo povest »Domen«. Ta povest, ki jo je napisal devetnajstletni sedmošolec v skladju z Levstikovim literarnim programom, je krepko zakoreninjena v dolenski zemlji in vključuje romantični zgodbi nagosto pretkana z realističnimi epizodami. Značaje slika Jurčič plastično, dramsko napetost stonjkuje od prizora do prizora. Ni čuda, če povest vabi na dramatisacijo.

Dvoje poti ima dramatisator Jurčiča na izbiri: da v zaporedju prizorov, ki odgovarjajo poglavjem povesti, razvije pred gledalci romantično-realistično zgodbo obarvano z nostalgijo po dobrih starih časih, (kar je praktical pred petdesetimi leti v ljubljanskem gledališču Govekar in s tem izzval ogoren protest Cankarjā). Težja, toda hvaležnejša naloga bi bila v okviru Jurčičeve zgodbe o nezakonski materi in nezakonskem sinu v nekaj dramsko dinamičnih slikah osvetliti skozi prizmo dialektičnega materializma socialna nasprotja, odnose in silnice v družbi slovenskega podeželja pred sto leti; razgrni-

le po napadu na grad, po Sovinemu strelu, ki ubije sina. Domna je igral Slavko Polanc, mlad igralec, na odru neposreden, iskren in pošten. Čustveno močno diferencirane igre še ne zmore, pa tudi laži v odrskem izrazu še ne pozna. Njegov oče in sovražnik Sova je Bojan Čebulj. Postavil je impresiven lik, črtan zanesljivo, z močnimi pastelnimi toni, toda nekoliko v stilu melodrame. Med obema stoji mati Meta. V interpretaciji Tatjane Gostišve skoraj tragedijski lik, plastično oblikovan s skopimi zunanji izraznimi sredstvi in veliko notranjo dinamiko.

V lanskim sezoni je jeseniško gledališče uprizorilo »Pohorsko bajko«, ki jo je prav tako dramatisiral Tomažič

Deseti brat delo akad. slikarja P. Piriha

ti vse tisto, kar je Jurčič pri slikanju vaških pariev — beračev, begunov in bedačkov podzavestno čutil, pa ni mogel, znal in smel povedati.

Prireditelj Jože Tomažič je iskal še tretjo pot. Iz preproste in nezahtevne mohorjanske povesti v izrazilo črno-beli tehniki je hotel, kot razberem iz gledališkega lista, ustvariti dramo. Pri predlogi in značajih, ki jih nudi Jurčič v tej povesti, ne more taka namera nikomur uspeti. Tule ni prostor, kjer bi razpredal teorijo povestij od Aristotela naprej, le bistveni zahtevek naj zabeležim: drama mora imeti jasno izkristalizirano osrednjo idejo, dejanje se razvija iz značajev in značaj naj se odkrivajo in razvijajo z dogajanjem, dokler dramski junak ob koncu ne doživi notranjega zloma ali moralne katarze.

Domen kot dramski junak ni nosilec neke ideje, (boja za doto ne moremo smatrati za idejni konflikt). Docela neaktivno je in njegovo življenjsko usodo kroje drugi, še največ berač Urh, ki kot deus ex machina v antični komediji priskoči in poprime zmeraj, kadar se kolo povesti zatakne. Ob dramskem višku ne konfrontirata niti pi-

Ce bi se Tomažič odrekel prividu socialne drame in togli, zahtevni tridejanski dramski zgradnji ter se za svojo dramatisacijo poslužil bolj sproščene tehnike moderne drame, bi z manjšim trudom svoji publiki intimneje predstavil preprosto in prisrčno, malce naivno Jurčičevo fabuliranje. Tako pa je dvanajst poglavij, ki se odigravajo v različnih krajih, dokaj nasilno združil v treh dejanjih, od tega samo v drugem šest. Kompozicijsko je tretje dejanje najbolj svobodno, v njem se je Tomažič precej odmaknil od predloge, kar igri ni v prid. Preveč je v njem okornosti in neverjetnosti. (Meta čaka petnajst let, da naprosi Sova posredovanja za sina in Sova prenaša petnajst let usodno pismo po žepih, preden ga sežge; berač Urh se spreha za graščakovi sobi in stolah; patetična preobrazba Jurčičeva spriču Metine smrti; povabilo na Silvestrovanje; sploh izgleda, da je grad starega čudaka družabno središče doline). Družbeni profil dobe je Tomažič neopripraven prevrednotil. Odnose med posestniškim razredom in vaškim proletariatom nam kaže v konveksnem zrcalu deformirane in projecirane za sto let naprej. Jurčičeve krotke, kvečjemu malce širokoustne kmetiče in originale je prekvasil z revolucionarnim duhom, ki ga ta doba nikjer ne odraža.

Tudi, če bi primerjal dokaj šabko poklicno gledališče z najboljšim amaterskim, je v njunem delu zmeraj vidna razlika v dobro prvemu, kajti ne le materialni pogoji, temveč tudi psihološki momenti v delu obeh so različni. Umetniška merila ocenjevanja so sicer tu in tam ista, v sodbah pa je treba tehtati okolnosti nastajanja. Tako stališče, mislim, je pravilno in z druge strani ne zmanjšuje vrednosti dejavnosti teatra, kar kršno je jeseniško gledališče.

»Domna« je režiral avtor sam. Znano je, da taka rešitev za uprizorjeno delo ni najugodnejša. Drug režiser je pri inscenaciji v izrazu in domišljiji svobodnejši, čustveno je neodvisen in kritičnejši. V Tomažičevi režiji slogovno prevladuje realizem, ki prehaja ponekod v naturalizem, včasih pa zaide v patos. Mizanscena je dovolj spretna, v prvem dejanju mestoma klišejska; sicer so s skopimi scenami zmeraj večje ali manjše težave, ki jih lahko opazimo tudi na našem centralnem odru. Drugo in tretje dejanje je dinamično, močno razgibano; tempo zavre v drugem Krševan, v tretjem Špilkin Jožek. Pri zadnjem mi je res uganka, kako je ušel dramaturgovemu svinčniku, tem bolj, ker njegova zgodba v dejanje ne spada, saj se v resnici godi še-

dejanju se je poskušal reševati z močnim patosom. Hči Anka Ide Stražišarjeve je pohlevno in preplašeno deklet, ki se za fanta ne bo borila. Upravičeno je Levstik pisatelju očital, da mladih žensk ne zna risati. Starotov berač Urh, se mi je zdelo, da je pravkar primahal na jeseniški oder nekje od Stične. Le kje je zgubil citre in si obesil hreščavi meh? Igralca odlikuje topel in diskreten humor. V Rotarjevem učitelju Krševanu smo izza komične figure čutili tragiko stanu, ki je bil v tem času — beraški. Špilkinoga Jožka igra Franc Cegnar. To je, izgleda, komik, ki zmeraj ogreje dvorano, — pa tudi publika njega. Več discipline, bo verjetno igralcu v prid.

Zupan, kmetje in možje lovci so svoje vloge v redu odigrali, prav tako tudi grajski služabniki. Dekleta na Jurčičevi preji so bila lepa in fantje nerodni.

Razgibane scenske osnutke je zasnoval Marjan Pliberšek realistično, le drugo dejanje je s svojo romantičnostjo povečalo vtis melodrame.

Bratkovič

Partizanska leta so se že odmaknila za desetletje. Spomini na najveličastnejša leta zgodovine našega ljudstva počasi tonejo v pozabo in se le tu in tam razplamte v družbi bivših borcev in ljudi gorskih vasi ki so bili partizanom najbližji in, ki so zanje največ žrtvovali. Zato se prav ti ljudje razvesele vsake knjige partizanskih spominov in ni nič čudnega, če je bila Korotanova knjiga »Jeklena pest« razprodana že ob izidu. Nič manj ne bodo ljudje pozdravili Slovenkove knjige, ki bo v kratkem izšla v založbi Mestnega odbora Zveze borcev Jesenice. Pozdravili jo bodo predvsem ljudje pod Stolom in Karavankami, ki so bili v stalnem stiku z borci Cankarjevega bataljona. Mislim, da v Zirovnici, na Breznici, na Selu, v Vrbi in drugih žirovniških vaseh, skoro ne bo družine, ki ne bi regla po njej. Dovžani in Mojstrani ne bodo zaostajali, saj bodo našli v njej spomine na svojo nepozabno decembrsko vstajo 1941. leta. Knjiga opisuje in niza zgodbe o življenju prvih gorenjskih partizanov v živahni reportažni obliki.

Knjiga partizanskih spominov Knjiga bo izšla v založbi Mestnega odbora Zveze borcev Jesenice

Šim bralcem ni neznan. Marsikatero njegovo partizansko zgodbo so lahko že brali v prejšnjih letnikih bivšega »Jesenice« in »Glas Gorenjske«. Ker so te zgodbe zanimale širok krog bralcev, je avtor sklenil, da jih napiše še več in jih zbere v knjigi, ki bo poleg zgodb vsebovala še razno zanimivo zgodovinsko gradivo narodnoosvobodilnega boja na Gorenjskem. Zato ima knjiga dvojno vrednost. Reportaže oživljajo partizansko življenje, dokumenti pa osvetljujejo zgodovino osvobodilnega gibanja, zlasti na Jesenicah in v okolici.

Avtor knjige je bil pred vojno delavec jeseniške železarne. Doma je iz Javornika, sedaj pa je v službi v Ljubljani. S prvimi jeseniškimi in javorniškim delavci je odšel leta 1941 v partizane. Zato je svojo knjigo posvetil predvsem svojim nekdanjim tovarišem, materam, ženam in otrokom padlih borcev in talcev.

Knjiga bo okusno opremljena. Cpozarjamo bralce, naj jo že sedaj naroče pri Mestnem odboru zveze borcev na Jesenicah. M. KL.

Po kranjskih knjižnicah

Kranjsko ljudsko knjižnico pozanjo bralci v Kranju, v njegovi bližnji in daljni okolici in celo v Zeleznikih in Zireh. Knjižnica je ves dan polna vnetih bralcev. Vsak najde kaj, kar si želi, če pa zahtevane knjige ni doma, mora pač nekoliko časa počakati, včasih tudi ves mesec, ker vsi bralci ne naša skupna last in želja knjižnice je, da bi bili prav vsi bralci pazljivi in disciplinirani. Knjižnica ima tudi skromno odmerjen prostor, kjer je nekaj

cev do socialistične skupnosti bi knjige hitreje krožile med njimi. So tudi nekateri bralci brez vesti, ki trgajo liste knjig in nam na ta način povzročajo veliko škodo. Četudi tak izposojevalec plača visoko odškodnino, je to za knjižnico nenadomestljiva izguba, saj včasih knjige ne dobi več. Knjige so naša skupna last in želja knjižnice je, da bi bili prav vsi bralci pazljivi in disciplinirani. Knjižnica ima tudi skromno odmerjen prostor, kjer je nekaj

Slavna dramska umetnica, Marija Vera, ki je pretekli teden zatisnila oči, je bila po rodu Kamničanka. Rojena je bila kot Francka Epichova na Glavnem trgu, v hiši št. 33. Oče je bil dolgo let uradnik na sodišču. Mati je leta 1893, eno leto pred svojo smrtjo, prodala hišo. Za mlado Francko je zdaj skrbel stric, župnik v Lipici pri Sežani. Tako je šla Francka iz kamniške osnovne šole najprej v Sežano, od tam pa v Gorico. Zelja, da postane gledališka igralka, jo je že zgodaj prived-

la na Dunaj. Tam je naša talentirana rojkinja nastopila svojo slavno pot po svetu. Nje-uo umetniško ime je bilo znano po vsej srednji Evropi. Delovala je v Avstro-Ogrski, Nemčiji in Švici. Po prvi svetovni vojni se je odzvala povabilu domovine in prišla v Jugoslavijo. V Ljubljani je prvič gostovala maja 1922, in kmalu za tem za stalno postala članica ljubljanske Drame. Njena igra je predstavljala višek dramske umetnosti. Ime Marije Vere bo ostalo nepozabno v zgodovini slovenskega gledališča.

Ob koncu leta 1953 je štela knjižnica 12.308 slovenskih, srbohrvaških, ruskih in nemških knjig. Knjižnico je obiskalo 24.577 bralcev, od teh 9825 delavcev, 4975 nameščencev, 9.296 mladine in 481 ostalih. Izposodili smo 43.743 knjig, od teh 99 političnih, 844 poučnih, 31.927 leposlovnih, 7813 mladinskih, 572 srbo-hrvaških, 4 ruske in 2484 nemških.

Od domačih pisateljev so bila izposojena največ dela F. Bevka (1137), M. Kranca (944), J. Jurčiča (767), F. S. Finžgarja (754), A. Ingoliča (681), I. Cankarja (646). Zanimivo je, da je bil Cankar do letos na 12., 13. in 14. mestu, sedaj pa je prišel na 7. mesto.

Dela tujih pisateljev so bila izposojena v temle redu: Sienkiewicz (863), Jack London (705), Jules Verne (705), H. Balzac (599), A. Dumas (561), L. N. Tolstoj (515) itd.

Veliko je povpraševanje po kriminalnih romanih in razburljivih potopisih, katerih ima knjižnica le malo na razpolago. V Kranju imamo še Ljudske knjižnice v Stražišču, na Primorskem in na Rupp., sindikalne knjižnice pa v tovarni Industrije bombažnih izdelkov, Pletenini in Inteksu. Ljudska knjižnica v Stražišču ima 2078 knjig, 1408 bralcev je izposodila 3999 knjig. Ljudska knjižnica na Primorskem ima 1510 knjig ter je izposodila 1217 bralcev 1876 knjig. Ljudska knjižnica na Rupi ima 472 knjig ter jih je izposodila 76 bralcem 476. Knjižnice so odnrtle le enkrat ali dvakrat tedensko po največ dve uri. Kar je za njihovo delokrog vsekakor premalo. Sindikalne knjižnice posedajo knjige le svojim kolektivom. V preteklem letu so izposodile 647 bralcev 1228 knjig.

Ljudska knjižnica v Kranju se vzdržuje s subvencijami LOMO, OSS in svojimi dohodki, kateri pa ne zadostujejo za kritje režijskih stroškov. Tudi subvencije so bile z ozirom na današnje visoke cene knjig bolj pičle. Knjižnica je postala ustanova, kateri bo treba posvečati vedno več pozornosti. Stevilo bralcev se od leta do leta stopnjuje, zahteve so vedno večje in treba bo vsekakor novih ukrepov za nemoten razvoj. Pretnosti, temni prostori nikakor niso zadovoljivi. Nujno potrebna je čitalnica. Nakup novih knjig je treba povečati in urediti še nebroj malenkosti, ki vplivajo na redno poslovanje.

Upamo, da se bo knjižnica s pomočjo LOMO in OSS hitro razvijala.

ABC

OBRAZI IN POJAVI

Je dovoljeno — ni dovoljeno

Da slabi filmi vzgojno slabo vplivajo na mladino, je dejstvo, ki se ne more zamolčati.

Že pred meseci je »Glas Gorenjske« prinesel kratko poročilo o pobegu dveh mladoletnikov, ki sta se pod vplivom filmov o Tarzanu napotila v pragozdove. Torej že tako »nedolžni« filmi vzbude pri mladini avanturizem. Kaj šele razne kriminalke in resnično avanturistične štorije, ki jih kar mrgoli po naših platnih.

Kako je film »Tretji človek« zapeljal v kriminal mladoletnika, je pisala pred dnevi »Ljudska pravica — Borba«. Zanimivo je, da v naši kriminalistični praksi vse dokler niso začeli naši kinematografi predvajati filma »Asfaltna džungla«, ni bil obravnavan primer vloma s »svinjsko nogo«. Nekaj dni po premieri tega filma v Beogradu pa je bilo zabeleženih več kot 10 takih vlomov oziroma poizkusov.

Zakaj tako, je stvar razprave. Moje mnenje je, da ni treba, da je tako. Prav gotovo se ne bi smele dogajati takele stvari:

»Zločin v Nevadi«. Film je dovoljen, vendar se ne priporoča. Tako je pisalo na oglasni deski — v gimnaziji! Mar ni ta salomonska rešitev zelo problematična? Mar ne pomeni to, zaviti »dovoljeno« samo v privlačnejše oblačilo, nehoti povečati pri mladini zanimanje za tak film?

Za priporočanje oziroma nepriporočanje, je seveda težko najti pravo rešitev. Kajti, če napišemo preprosto »ni dovoljeno«, problema prav tako še nismo rešili. Toda še mnogo manj smo ga rešili, če prepustimo odločitev, ali naj gre v kino ali ne, dijaku samemu, potem pa to zagovarjamo z vzgojnimi motivi, da je treba pri dijaki vzbuditi pravilen odnos do problematičnih filmov itd.

Da, to je res treba doseči. Toda, če gre za to, da se v dijaku vzbudi pravilen odnos do filma, da bo znal pravilno dojemati tisto, kar se priporoča in odklanjati tisto, kar ni priporočljivo, potem ne smemo govoriti o dovoljenem, niti o nedovoljenem, marveč o filmu.

Morda ne bi bilo napak spregovoriti o teh problemih v urah moralne vzgoje? Seveda, ne o vsakem filmu posebej, temveč o raznih žanrih sedme umetnosti (kovbojke, kriminalke, revije, psihopatske drame, hladne angleške historične zgodbe itd.).

Potem prav gotovo ne bi bilo treba stikati za raznimi besedami, da bi mladini na čim lepši način dopovedali, kako se zanjo bojimo. Potem bi v dobršni meri odpadle mladostne moralne in avanturistične zablode.

V kratkih 50 vrsticah se problema ne da rešiti. Treba pa je začeti vsaj razmišljati o tem.

Komentar h komentarijem

Ena zmaga in en neodločen rezultat v dosedanjem tekmovalstvu v slovensko-hrvaški ligi — to je ključna bilanca, s katero bo nogometni klub »Korotan« iz Kranja stopil pred letošnji občni zbor.

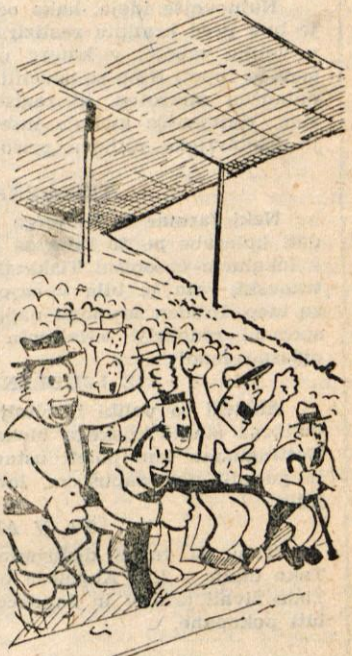
Prav je, da ob običnem zboru povemu tudi mi svoje mnenje o društvu, da tudi mi — brez določenih namere — skupno z vsemi, ki jim je pri sreči napredek nogometa v Kranju, pripomremo, da pride naš ligaš na zeleno vejo. Saj je »Korotan« končno predstavnik vsega mesta v dokaj kvalitetnem tekmovalstvu in so njegovi uspehi in neuspehi hkrati tudi uspehi in neuspehi vsega kranjskega nogometa in končno vse športne dejavnosti.

Veliko vprašanje je, če je »Korotan« v preteklosti res predstavljal vse mesto. Menda ne! Razne levobrežne in desnobrežne tendence so to ovirale in tako hote ali nehoti našemu nogometu nasploh zelo škodovale. Prav je, da bi imel Kranj več nogometnih društev, saj končno nogomet ni igra »zgorajnih enajstih«. Ni pa prav, da je konkurenca privedla do tega, da je — kdo je temu kriv, v to se ne bomo spuščali — skoraj vsa mladina iz »Korotana« prešla v »Projektore« (sedaj »Mladost«). Da je bila to nepotrebna konkurenca, je jasno, posebno če upoštevamo, da so pri tem celo službe odigrale svojo vlogo.

Del krivde, da so igralci »Korotana« odšli iz kluba, pa nosi tudi uprava »Korotana«, ki je mačehovsko ravnala s tistimi, ki niso igrali v ligi. Ze pred vojno ustaljen običaj, posvetiti vso skrb enajstim igralcem prvega moštva, se kot rdeča nit vleče tudi skozi vsa vojna leta. Prvo moštvo je vedno »trpelo in garalo«, zato zasluži vso pozornost, mladi pa naj prej nekaj pokažejo! Tak odnos je — milo rečeno — odbijajoč.

S to ugotovitvijo se precej približamo drugemu vzroku za neuspeh »Korotana«. Odnosi med posameznimi igralci v prvem moštvu in nekaterimi člani (posebno na gostovanjih) delilo igralce na tiste, ki so ga »slomili« in na tiste, ki ga niso. Zato je nastala v moštvu razcepjenost in se je morala uprava končno zateči h kaznovanju. Če je hotela ta spor zatreti, Toda tudi pri kaznih se je pokazalo, da uprava na vse nedisciplinirane igralce ni gledala s istimi očmi.

Trener, ta nesrečni trener! Koliko pisem, koliko brzojavov, kakšno veselje, ko se je vendarle pojavil na igrišču! In konec? Slab! Letošnjemu trenerju sicer ni odrekati nekaterih nogometnih kvalitet. Njegova uprava.

6 mesecev doba, v kateri se lahko moštvo popolnoma uniči, oziroma doseže zavirljive uspehe?

Velik del krivde za poraze prav lahko pripišemo tudi igrišču. Kranjčani so navajeni na minimalno igrišče in tu še nekaj pokažejo. V tekmovalstvu po drugih igriščih pa so naleteli na klube z velikimi, predpisanimi igrišči, na katerih se niso mogli prav znajti. Menda je res zadnji čas, da se dokončno sklene, ali bo novo igrišče ali ga ne bo. Pod takimi pogoji, kot so sedaj, je kakršenkoli uspeh izključen. Že nekaj let govorimo: »To pomlad bomo pa prav gotovo dobili igrišče«. Kdo bi se uparje, niso bili pravilni. Bil je preveč familiarni, zato ni čudno, da se je po vsaki tekmi (posebno na gostovanjih) delilo igralce na tiste, ki so ga »slomili« in na tiste, ki ga niso. Zato je nastala v moštvu razcepjenost in se je morala uprava končno zateči h kaznovanju. Če je hotela ta spor zatreti, Toda tudi pri kaznih se je pokazalo, da uprava na vse nedisciplinirane igralce ni gledala s istimi očmi.

Trainer, ta nesrečni trener! Koliko pisem, koliko brzojavov, kakšno veselje, ko se je vendarle pojavil na igrišču! In konec? Slab! Letošnjemu trenerju sicer ni odrekati nekaterih nogometnih kvalitet. Njegova uprava.

II. Gorenjski zimsko-športni teden zaključen

Sodelovalo je več kot 3.000 tekmovalcev

Preveč bi bilo danes pisati o vseh rezultatih in podrobnostih, vemo, da je tekmovalo precej več kot 3000 smučarjev, sankacev in drsalcev, medtem, ko je na lanski prireditvi sodelovalo okoli 1200 smučarjev. — Marsikateri stvar seveda ni šla tako, kakor so vsi želeli, vendar to ni zmanjšalo uspeha. Drugo leto treba le še bolj utrditi organizacijo tekem. Predvsem bo potreben točnejši dogovor in sporazum s šolami, mislimo s srednjimi šolami, ki so letos pokazale najmanj zanimanja.

Smučarski dan „Svobode“ na Trati

Trije Kranjčani v reprezentaciji

Martelanc, Stare in Ambrožič bodo sodelovali v reprezentaciji Slovenije proti Zap. Nemčiji in Franciji.

Dne 23. januarja bo odigrala ekipa slovenske reprezentance kegljaški dvoboj v Colmaru v Franciji in 24. jan. v Frankfurtu v Zapadni Nemčiji. Slovensko reprezentanco sestavljajo Martelanc, Stare in Vlado Ambrožič iz Kranja, Likovnik iz Ljubljane, Gomolj in Kobal iz Maribora in rezerva Mlakar in Ljubljane. Kegljaska tekma v Zapadni Nemčiji je povratna »tkma, ker so prvo odigrali v Ljubljani lansko leto po svetovnem prvenstvu. To tekmo je ekipa Slovenije odločila v svojo korist.

V nedeljo v Kamniku

Kamniški smučarji imajo letos več sreče kot preteklo leto, ko niso mogli prirediti nobene skakalne tekme na novi, lani obnovljeni 45-metrski skakalni. V nedeljo, 24. januarja ob 14. uri bo veliko meddruštveno tekmovalje v skokih. Borbe bodo hude, ker pričakujejo nad 15 dobrih skakalcev iz Ljubljane. Mestna občina je za zmagovalca poklonila lep pokal, podjetja pa so pripravila številna bogata praktična darila. Obiskovalci tega tekmovalja bodo imeli torej dovolj užitka pri tem tekmovalju!

Mladi Jeseničani bodo kmalu mojstri hokeja

S sodišča

Proti koncu preteklega leta je bila pred Okrajnim sodiščem v Kranju kazenska obravnava v zvezi z nesrečo, ki se je dne 19. oktobra 1953 okoli 9. ure zvečer zgodila v Gramoznici pri Naklem. Pred sodiščem so se morali zagovarjati Ivan Babič, miner, Tomaž Peternelj, uslužbenec pri občinskem lj. odboru Naklo, Ivan Pengov, uslužbenec Projekta, Milan Koprivec, ravatelj podjetja Projekt in Leo Dobnik, gradbeni tehnik pri Kranjskem gradb. podjetju.

Ivan Babič, strokovno usposobljeni miner in delavec v občinski gramoznici ter Tomaž Peternelj sta bila zadolžena za sprejemanje naročil in evidenco nad gramozom, prevzemanjem in plačili za gramoz. Dne 19. oktobra 1953, sta okoli 6. ure ukazala kupeu gramozu Antonu Omerzu in njegovim delavcem, naj naložijo 1 kamion gramozu na odseku gramoznice, katerega je izločila občina Naklo, in sicer na mestu, kjer je stala še nekako 10 met. visoka navpična stena gramoz in se pri predhodni razstrelitvi ni takoj zrušila. Oba sta dopustila, da so Omerza Anton in njegovi delavci nakladali gramoz preblizu stene, ki se je med nakladanjem zaradi predhodne razstrelitve zrušila. Gramoz je zasul 3 delavce, v celoti pa pokopal pod seboj delavca Jožeta Košnika s Primskovega, ki je pri tem dobil hude telesne poškodbe.

Ing. Ivan Pengov, Milan Koprivec in Leo Dobnik so bili odgovorni uslužbenci podjetij, ki so izkoriščale gramoznico. Vse do 19. oktobra 1953, ko se je zgodila nesreča, so ti ljudje dopustili, da se je gramoznica na Polici na odsekih, kjer sta obe podjetji pogodbeno pridobivali gramoz, izkoriščala tako, da so minirali na odseku gradbenega podjetja »Projekt« 10 metrov, na odseku Kranjskega gradbenega podjetja pa 7 m visoke stene od spodaj. S tem so skušali doseči vselej zrušenje celotne navpične stene. To delo pa je proti predpisom pravilnika o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih pri delu v kamnolomu, pri kopanju glin, peska in gramozu. Po teh predpisih se more pridobivati gramoz po etažah in z miniranjem od zgoraj navzdol. Sodišče je spoznalo vseh pet obtožencev za krive v smislu obtožbe in je obsodilo Ivana Babiča in Tomaža Peternelja vsakega na 6 mesecev zapora, ing. Ivana Pengova, Milana Koprivca in Lea Dobnika pa na denarne kazni po 5000 dinarjev. Vsem pa je kazen odložitvena na pozolno dobo 2 let. Kazenska obravnava je pokazala, da se odgovorni uslužbenci v podjetjih vse premalo zanimajo za zdravje, odnosno za zaščito delavcev.

17 Soba je bila kot vsaka običajna hotelska soba.

Stekel je po varnostnih stopnicah navzdol in se v naslednjem nadstropju vrnil do hodnika, ki je vodil do sobe, iz katere so padli strelji. Prisolnil je uho na vrata števil. 1726. Tišina. Obesil je tablico za prepovedan vstop na vrata in neslišno vstopil. V istem hipu se je že vrgel na tla. Nekdo je v sobi kadil.

Morilec. S hripavim glasom je zamrmral: — Ne ganite se! Sem oborožen. — Zares? je odgovoril Bertov glas. Kdo bi si mislil!

XIII. — Kako si prišel v sobo, je vprašal Harry.

— V lastni osebi, kakor vidiš. Prižgiva luč in lotiva se posla! Pri vratarju sem zvedel, da je bila ta soba rezervirana ob 21.20 uri. Kdo je vedel, kam pojdet? — Samo Marga. Torej je morala ona obvestiti morilca. Toda, če je bil njen skrivavec, čemu jo je ubil? — Ugibal sta in nista prišla do zaključka.

Kako naj je ta svinčnik z njim v zvezi? — Poglej še enkrat!

Tedaj je tudi Harry na njem opazil majhne vdolbinice, ki so jih na svinčniku pustili zobje... Zobje! — Nemogoče!

Bert je vzel iz svoje listnice mikrofotografije, jih razporedil po mizi in pokazal osuplemu Harryju. Primerjala sta fotografije in odtise na svinčniku. Vse odtise so bili naredili isti zobje. Odtisi so bili enaki.

— Toda milijonar je vendar umrl že pred tremi meseci. Kako je prišel njegov svinčnik v to sobo?

— Oprosti, ali veš za trdno, da je Williams res umrl?, je dvomeče pripomnil Bert. — Kapitan je izginil, posadka izginila.

— Toda, čemu potem oporoka in ves cirkus z zapuščino?

— Oba sva tepca, je končno vzkliknil Bert. Milijonar je res umrl, res je tole njegov svinčnik. Toda nekdo si ga je prilaстил. Izvedeti morava.

Skrbno je zavil svinčnik v svilen papir in ga s fotografijami vred spravil v listnico. — Kaj počneš? je zakričal Harry. — Morava ga izročiti tvojemu očetu.

— Dragi moj, ne morem dovoliti, da bi zločinca izvohal, kak dokaz sva našla. Naša kriminalna policija je včasih nerodna, čeprav ji načeljuje moj oče. Ne bo pravič, da bova jaz in oče v nasprotnih taborih.

— In Lilian, kaj bo z njo? — Če bi ta svinčnik na kateri koli na-

čin lahko pomagal, da bi se njena nedolžnost dokazala, potem bi ga takoj izročil očetu. Toda sam dobro veš, da ni tako. — Moj oče bo preiskal tole sobo in našel pepel in ogorek, dokaz, da je nekdo bil v sobi. Lilian je res v težki situaciji. Vse okolnosti jo tako obremenjujejo, da njemu pripovedovanju ne bo nihče verjel. Vendar je bom rešil. Zanesi se!

XIV.

Ko se je Harry vrnil, je bil v salonu samo stari gospod King. Liliano so spravili v posteljo in ji poslali zdravnika. Tudi Mary je prišla k njej. Inšpektor je rekel:

— Veš, da sva prijatelja s tvojim očetu. Rad te imam, kot da bi bil moj drugi sin. Povej mi, kar veš, da ti bom laže pomagal! Res, ti nisi prizadet, ker imam priče, da si stopil že po streljih v sobo. Toda tvojo ženo obremenjuje prav vse.

Sama je bila z Margo, na revolverju so samo njeni odtisi, cev je bila še gorka, ko ga ji je agent vzel, krogle, ki so Margo umorile, so bile izstreljene iz njenega revolverja.

Povod? Če bi se ne bila nocoj s teboj omožila, bi lahko trdil, da se je hotela polastiti tudi Marginega deleža. Toda gošpod de Huentas mi je nekaj pripovedoval o napadih na Liliano.

— On, je zatulil Harry. Kje je ta orangutan? — Vidim, da ti ni posebno pri srcu. Telefoniral sem njemu in notarju Gassmanu, naj prideta sem.

Stopila sta v sobo k Liliani.

TELEVIZIJA V 21 DRŽAVAH

Po poročilu UNESCO obstoji televizija že v 21 državah. Priprave za delovanje televizije imajo v sedmih državah, v 24 pa preizkušajo možnosti za vpeljavo televizije. Najbolj široko televizijsko mrežo imajo tehnično visoko razvite države. Prav tako pa kažejo zanimanje tudi manj razvite države.

V Ameriki pride 1 sprejemnik na 7,15 prebivalcev, v Veliki Britaniji na 24, v Kubi na 55, v Franciji na 704, v ZSSR na 2000, v Nemčiji pa na 8000 prebivalcev. Tam, kjer je malo sprejemnikov, so organizirali posebne klube, kjer se shajajo prebivalci, da skupaj gledajo oddaje.

ZVOK ODKRIVA BACILE

Najnovejša ideja, kako odkriti bacile in insekte v hrani je bila pred kratkim realizirana. Sumljivo hrano so spravili v velike zaboje, v katere ne prodre prav noben zunanji šum in ropot. Nato so spustili v pogon tako imenovani super natančen mikrofoni, ki registrirajo prav vsak, še tako slab šum. Najmanjše gibanje insektov aparat zabeleži in s tem je ugotovljena njihova prisotnost v hrani.

TISKOVNA NAPAKA

Neki farmar iz Esbjerga na Danskem, ki je hotel prodati kolerabe po 20 kron za tono, je oglašil svojo ponudbo v lokalnem časopisu. Tiskarski škrat pa je bil gotovo bolj trgovski, zato je bila v časopisu objavljena cena 30 kron za tono. Preden so mogli napako popraviti, je srečni farmar sporočil redakciji: »Najlepša hvala! Kolerabe prodane za oglasno ceno!«

IZ LJUBEZNI DO ŽIVALI

Angleži so veliki ljubitelji živali. Pri podiranju nekega velikega stanovanjskega bloka je znana zidarska tvrdba v Nottinghamu lani poleti ustavila dela, da bi ptičji par, ki je gnezdil pod napuščem, lahko v miru izvalil svoja štiri jajca.

PA V AMERIKI?

Tam pa rasne diskriminacije še pri živalih ni konec. Tako imajo v Los Angelesu psi in mački svoje pokopališče. Toda živali črncev in Japoncev na tem pokopališču ne smejo biti pokopane.

STARE IDEJE - NOVI NAČRTI

Ceste pod morjem in pod najvišja gata Evrope

Francijo bi lahko imeli za vzgled v evropskem prometu. Zato pa bi se morali uresničiti trije gigantski projekti: obokanje dna Rokavskega preliva, podmorski predor pri Tarifi, ki bi vezal Evropo z Afriko in cesta med Francijo in Italijo pod masivom Montblanca.

Prvem projektu je nasprotovala Anglija, ki se je zavzemala za kak drug načrt predora, ker bi prvi imel v slučaju vojne tudi strateški pomen in bi ga napadalec prav lahko izkoristil za invazijo in tako motil Anglijo v njeni »splendid isolation«. Toda taki predori v atomski dobi pač nimajo nobenega pomena več. Od leta 1940. pa tudi Angleži temu projektu ne nasprotujejo. Nevaren povratek njihove armade s kontinenta nazaj na otok jim je takrat odprl oči. Zavedali so se, da bi bila podmorska cesta lahko velikega strateškega pomena tudi zanje. Pri tem pa seveda niso pozabili na turizem. Tako danes komaj najdemo koga v Angliji, ki bi tej ideji še ugovarjal. Angleži so se naenkrat navdušili za podmorsko cesto.

Rokavski preliv s svojimi strašnimi in nevarnimi viharji in z več metrov visokimi valovi spada med najnevarnejša

morska pota v Evropi. Marsikateri svetovni potnik je ravno tu izgubil svoje ravnotežje in željo po potovanju. Stari načrt, obokanje dna Rokavskega preliva in vzpostavitev suhe zveze med Evropo in Vel. Britanijo, se bo uresničil. Mesto, kjer se je v davnih letih Anglija dotikala kontinenta, med Folkstoneom in Calaisom, je najprimernejša točka za pričetek podmorskih del. Kanal je tukaj najožji, komaj 39 km. Toda podmorski predor naj bi bil dolg vsaj 50 km, ker bodo morali vhode v podmorsko cesto speljati vsaj nekaj kilometrov pred obalo.

Po najnovejših načrtih bodo pričeli z deli 40 metrov pod morskim dnom. Morje pa je na tem mestu globoko do 50 metrov. To se pravi, da bo predor 90 metrov pod morsk gladino. Pogled v načrte nam pokaže dve vzporedni galeriji z avtocesto, na kateri se bo vsako minuto srečalo 20 - 30 avtomobilov. Poleg teh dveh cest pa načrt predvideva tudi dve železniški progi. S tem se bo občutno pocenil tovorni promet, kajti odpadlo bo neprijetno tovorjenje z vlaka na ladjo in obratno. Prav tako pa bo prihranjeno neverjetno veliko dragocenega časa. Potniki in tovor bodo imeli hitro zvezo med Londonom in središčem našega kontinenta, Parizom. Strokovnjaki računajo, da bi gradnja tega predora ob današnji zmogljivosti in sredstvih ne trajala več kot dve leti.

Nič manj zanimiv kot prvi, pa je drugi načrt ceste pod morskimi valovi. To je predor, ki naj bi vezal južno Spanijo in Afriko. Pri Gibraltarju je morska ožina samo 15 km široka, vendar so z merjenjem ugotovili, da je morje globoko 900 metrov, kar pa je za take gradnje vsekakor preveč. Zato so našli drugo rešitev, ki ni nič slabša, kajti zveza med Parizom na eni strani in med Marokom in francoskimi kolonijami v Afriki na drugi strani, je za Francoze življenjsko važna.

Aktualen in racionalen pa je tretji načrt v tej seriji starih idej z novimi načrti, namreč neposredna zveza med Francijo in Italijo skozi Montblanc. Sedaj morajo s prevoznimi sredstvi voziti po ovinkih, po serpentinastih cestah, 500 kilometrov navzgor in navzdol. To cesto prevozi letno po statističnih ugotovitvah več kot 150.000 avtomobilistov. Če na zemljevidu z ravnalom potegnemo črto

med Parizom in Rimom, potem preseka moč Montblanc. Predor bi vezal obe mesti z moderno avtocesto, katere dolžina se z matematično točnostjo ujema z zračno razdaljo.

Tropska vročina v notranosti gorskega masiva

O tem projektu so se strokovnjaki obeh dežel že pred leti sporazumeli. Vendar je izbruh druge svetovne vojne preprečil začetek dela. Takoj po končani vojni pa so pričeli s prvimi vrtnalnimi poskusi v rovu in so že dosegli 400 m globine. Prvotna odprtina rova pa je bila preozka za široke ameriške vrtnalne stroje, ki jih hočejo tu postaviti. Zato bodo najprej morali razširiti vhod v predor, če bodo hoteli nadaljevati z deli. Predor skozi Montblanc ne bo nobeno zgodovinsko delo. Niti najdaljši ne bo. Prevrtati morajo »samo« 12,5 km skozi gorski masiv. Predor pri St. Gotthardu, katerega je v koncem prejšnjega stoletja ves svet čudil, pa je dolg 14 kilometrov. Poleg tega

so morali v skalo vsekati vs polno galerij in teras, da se lahko speljali serpentinasti podzemeljsko železnico. Znanstveni predor pa je dolga celo 19 kilometrov. Torej predor skozi Montblanc res ne bo nobena senzacija, toda bo velika tehnična mojstrovina.

Gorski masiv Montblanca je iz posebno trdega kamena, to da to je ravno posebnost, ki je strokovnjaki cenijo. Čim trši je kamen, lažje je vrtnanje. Drobno in kamenje in pesek postavljajo namreč inženirje večkrat pred nerešljive zapreke in nevarnosti. Prvo ustje predora bodo pričeli kopati pri naselju Barre v bližini Chamonixa v višini 1240 metrov. Izhod pa bo v Italiji pri Entrevesu, v višini 1340 metrov. Tako bo cesta sposobna za promet tudi v zimski dobi.

Z današnjimi tehničnimi sredstvi izgotovitev predora ne bo posebno težka. Največje pomisleke povzročata regulacija temperature sredi predora. Kajti tamkaj bo prava tropska vročina, kar bo za avtomobiliste težka preizkušnja. Zračno kroženje bodo regulirali s štirimi velikanskimi ventilatorji, ki bodo nameščeni pri obeh vstopih v predor. Dva od teh bosta črpala porabljeni zrak, druga dva pa bosta dovajala sveži zrak.

Strokovnjaki menijo, da bi za dograditev tega giganta rabili vsaj 5 let. Toda z uporabo vseh najnovejših tehničnih pripomočkov, upajo da bodo delo skrajšali na tri leta.

Kljub temu pa bo pri delih zaposlenih več tisoč delavcev, kajti poleg glavnega rova bo treba izvrtati še veliko število malih stranskih predorov. Gradnja bo imela za obe deželi brez dvoma tudi socialni motiv. Stevilni brezposelni, ki jih je v teh državah ogromno, bodo lahko dobili svoje delo in zaslužek.

Angleški polkovnik = nemški general

Kako so se med drugo svetovno vojno izplačale angleške »dolgoročne investicije« v vojninstvo

V juniju 1914. leta je izginil brez sledu iz vojne akademije v Sundhaerstu v Angliji gojenec Alexander Scotland. »Zaradi zdravstvenih razlogov«, tako je stalo v pojasnilu uprave akademije. Brisan je bil iz spiska. Čez čas ni nihče več razmišljal o simpatičnem, zelo razumnem in nadarjenem mladeniču — o Scotlandu.

Kmalu po skrivnostnem izginotju z akademije najdemo Scotlanda v Nemčiji. Pod lažnim imenom in z lažnimi dokumenti mu je uspelo priti v nemško vojsko. Kot nemški vo-

jak je preživel vso prvo svetovno vojno. 1918. leta je imel že čin kapetana. Tudi po vojni je Scotland ostal v nemški vojski. Dočakal je prihod Hitlerja na oblast in drugo svetovno vojno. Toda ne več kot kapetan, marveč kot brigadni general.

Med vojno je A. Scotland dobil, zaradi »vestne« službe in »izrednih« sposobnosti, čin divizijskega generala. Po vdoru zaveznikov v Italijo je bil dodeljen feldmaršalu Kesselringu. Kmalu se je uspel zrinuti v njegov ožji štab. Tu je pokazal izredne organizatorske sposobnosti in

neutrudljivo iniciativo. »Delal je noč in dan. Zato mu je bil Kesselring posebno naklonjen.

Kot nagrado za svojo naporno službo, je Scotland od časa do časa dobival izredne dopuste, da se odpočije in osveži. V takih primerih se je najraje zatekal v najoddaljenejšo planinske predele Bavarske in Tirolov, da bi se tam — vsaj tako je zagotavljal svojim nemškim sodelavcem — nadihal »svežega planinskega zraka« in dobil moč za nove napore.

V resnici je dopuste izrabljal drugače. Brž ko je prispel v svoje »letovišče«, je v bližini pristalo majhno angleško letalo »Lisanter«. Vkrcal se je in že po nekaj urah je bil v Londonu, kjer je v vojnem ministertvu poročal o položaju v nemški vojski.

Ko je dobil nova navodila, se je končno vendarle lahko malo odpočil v družinskem krogu. Čeprav je Scotland med Nemci veljal za »zadržega« samca, ga je v majhni vili ob Temzi, nedaleč od Londona, vedno nestrno pričakovala njegova družina. Ko je dopust minil, pa se je vrnil z letalom v »službo«.

Zanimivo je, da Nemci sploh niso opazili kaj se skriva za generalom Scotlandom. Po vojni se je Scotland vrnil domov. Sedaj piše svoje spomine. Knjiga bo verjetno zelo zanimiva, ne ve pa se, če bo sploh dostopna javnosti, če ne bo ostala zaklenjena v predalih vojnega ministertva — za »notranjo porabo«.

Bežanje od stvarnosti

Prenekaterikrat se človek zaloti, da premišlja o stvarih, ki nimajo nobene zveze s stvarnostjo. Da se to največkrat zgodi zaljubljenecem, ni treba posebej poudarjati. Bežanje od stvarnosti je bolezen Angležev. To napako imenujejo oni »sladka razglabljanja«.

Med drugo svetovno vojno, takrat ko so bila nemška letala

gal razvneti govornik, »trpijo vsi ti ameriški pisci na prevelikem interesu za nasilje. Ko prebiraš njihova dela, dobiš občutek, da se povprečen človek ne bavi z drugim kot z mislijo, kako bi sočloveku razbil nos, oziroma kdaj jo bo dobil od nekoga po glavi. V resnici pa je prav malo ljudi, ki bi v svojem življenju uporabili nasilje...»

nad Londonom še vsakdanji pojav, je poznani PEN-klub povabil Luisa Goldinga, da bi predaval o ameriških in angleških romanih. Ravno ko je Golding zaključil svoje predavanje, se je oglasila sirena. Vendar razprave o referatu niso odgodili, marveč so lepo mirno nadaljevali z razglabljanjem o ameriški in angleški literaturi.

Na govornici je stal tretji diskutant. Srdito je napadal pogled Hemingwayja, Dos Passosa, Faulknerja itd.

»Po mojem mnenju«, je razla-

V tem trenutku so začele v bližini padati bombe. Hrušč in trušč je preglasil govornika. Ko pa se je hrup poleg, je diskutant mirno nadaljeval: »Mnenja sem, da danes nasilje v človeškem življenju res ne igra nobene vloge več. Zato je toliko smešneje, če človek, ki se ima za umetnika, porabi toliko časa in posveti tako prostora tej stvari...«

Radoveden sem, kakšno je bilo govornikovo mnenje o nasilju, ko se je po predavanju preko ruševin vračal domov.

PRI NAS NA PLATNU

KRVNA OSVETA

Film je zgrajen po povesti francoskega novelista Prospera Mériméeja »Colomba« in je bil sneman v ameriških ateljejih l. 1950. V filmu bomo videli tri nove ameriške filmske zvezde. Film nam prikazuje mlado Korzičanko Colombo, ki so ji ubili očeta. Nestrpno čaka na svojega brata, ki se mora vrniti iz Francije, da bo maščeval očetovo smrt. Medtem pa njen brat na svojem potovanju spozna mlado in lepo dekle, v katero se zaljubi. Zaradi tega noče krvne osvete. Colomba je s pomočjo nekega človeka točno ugotovila, kdo je morilec njenega očeta in njen brat končno le gre maščevati očetovo nasilno smrt.

V filmu bomo videli lepe naravnostne posnetke iz Korzike. Napete in zanimive scene sprem-

lja glasba iz »Tosca« in »La Boheme«.

LAZNIVO SRCE

Ta film nam samo potrjuje naše mnenje in našo prakso z nemškimi filmi, prakso, ki smo jo plačali z raznimi »Majami v tenčicah« in še preje s »Kemijo in ljubeznijo«. Zaenkrat nam še ni jasno, ali mi kot nalašč kupujemo najslabše nemške filme, ali pa imajo Nemci v resnici najslabšo filmsko proizvodnjo v Evropi. Prav težko bi našli med njim vsaj en kolikor toliko dober film. Kljub temu najdejo nemški filmi še vedno prostor na naših platnih.

Lažljivo srce spada prav gotovo v vrsto te najslabše plaže, ki smo jo kdajkoli gledali. Nekateri elementi neorealizma popolnoma zbledijo pod ploho sentimentalnosti in prav nemško specifične sladkosti, z okusom po saharinu.

Iz filmskega sveta

Najlepša v 3-D

Pred kratkim je bil v Hollywoodu konkurz za igralce, ki izpolnjujejo največ pogojev za nastop v plastičnem filmu. Med številnimi igralkami, ki so se konkurza udeležile, je prvo mesto odnesla lepa Gloria de Hawen. Gloria je že podpisala štiri pogodbe s producenti plastičnih filmov. V kratkem bodo začeli s snemanjem filma »Kralj Hajberškega klanca«, ki se dogaja na meji med Indijo in Afganistanom.

Orson Wells osnoval balet

Slavni, iz Hollywooda prigan ameriški filmski igralec Orson Wells, se je pred kratkim predstavil londonski publiki kot tvorec baleta. Wells je sam pripravil dekoracijo, kostume in koreografijo, a njegovo delo je izvedla neka poznana pariška baletna skupina. Delo je takole: v času nove epoke ledeno dobe, ki preti s katastrofo človestvu, je nekoliko deklet v ledenem masivu zmrznilo. Vendar se je ledeni masiv raztopil — zaradi ljubezni nekega mladeniča. Na koncu baleta pa dekleta zapusti svojega ljubimca in nato mladenič zmrzne. Tisk se o tem delu zelo nejasno izraža in niha med navdušenjem in ostro kritiko.

